

Sosyal Bilimlerin Türkiye'deki Üniversitelerin Ulusal ve Uluslararası Sıralamalarına Etkisi

Prof.Dr. Serdal TERZİ
Süleyman Demirel Üniversitesi

Dünyada Üniversite Sıralama Endekslerinin Ortaya Çıkış Nedenleri

20. yüzyılın sonlarından itibaren yükseköğretim, ulusal sınırları aştı. Üniversiteler, uluslararası öğrencileri, akademisyenleri ve araştırma fonlarını çekmek için küresel ölçekte rekabet etmeye başladı. Sıralama endeksleri, bu rekabet ortamında üniversitelerin kendilerini konumlandırmasına ve prestijlerini artırmalarına olanak sağladı. Küreselleşen yükseköğretimde sıralamalar, marka değeri yaratan bir araç haline geldi.

Dünyada Üniversite Sıralama Endekslerinin Ortaya Çıkış Nedenleri

Öğrenciler, veliler, üniversite yönetimleri ve hükümetler üniversite seçimi veya yatırım/bağış yapmadan önce kurumların kalitesi hakkında nesnel verilere ihtiyaç duydu. Sıralamalar, bu paydaşlara karşılaştırılabilir ve kolay anlaşılır bir bilgi sunarak karar alma süreçlerini destekledi. Özellikle OECD ve UNESCO gibi kurumlar bu ihtiyacı güçlendirdi.

Dünyada Üniversite Sıralama Endekslerinin Ortaya Çıkış Nedenleri

Üniversitelerin araştırma çıktıları, yayın sayıları, atıf oranları ve eğitim kalitesi gibi unsurları değerlendirme ihtiyacı, sıralama endekslerinin ortaya çıkmasında etkili oldu. Bu ölçütler, kurumların güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koyarak iyileştirme çabalarını teşvik etti.

Dünyada Üniversite Sıralama Endekslerinin Ortaya Çıkış Nedenleri

- Sıralama endeksleri, ilk olarak 1980'lerde ABD'de U.S. News & World Report gibi medya kuruluşları tarafından popüler hale getirildi. Bu tür sıralamalar, hem ilgi çekti hem de üniversitelerin kendilerini tanıtmaları için bir araç haline geldi. Daha sonra bu model, QS, Times Higher Education (THE) ve Shanghai Ranking (ARWU) gibi küresel endekslerle yaygınlaştı.
- Sıralamalar, başlangıçta **"yön gösterici"** iken zamanla **"amaç"** haline geldi. Üniversitelerin stratejilerini belirli metriklere göre şekillendirmesi, akademik çeşitliliğe zarar verdiği eleştirilerine yol açtı.
- Ancak, bu sıralamaların metodolojileri ve objektifliği zaman zaman tartışma konusu olsa da, yükseköğretimde bir rehber olarak kullanılmaya devam etmektedir.

Yıl	Sıralama Sistemi	Notlar
1983	U.S. News & World Report	1983'te Amerikan üniversitelerini sıralamaya başlayan US News , 28 Ekim 2014'te 49 ülkedeki 500 üniversiteyi değerlendiren ilk küresel sıralamasını yayınladı
2003	ARWU (Shanghai Ranking)	Yayın ve ödül temelli; veri odaklı, tamamen nesnel
2004	Times Higher Education (THE)	Başlangıçta QS ile ortaklı; sonra ayrıldı
2004	QS World University Rankings	Anket temelli güçlü yön; akademik & işveren itibarı
2007	Leiden Ranking	Atıf & yayın bazlı; disiplin ayrımı yapar
2009	U-Multirank	Kapsamlı, çok boyutlu kullanıcı odaklı sıralama
2010	URAP (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)	Türkiye merkezli; atıf ve yayın temelli objektif veri
2019	THE Impact Rankings	SDG (Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları) odaklı sıralama
2023	THE Interdisciplinary Science Rankings	Disiplinler arası araştırmaları merkeze alan yenilikçi sistem

Sıralama Sistemleri Odak Alanları

Sıralama	Odak Alanlar	Yayın/Atıf Ağırlığı	Diğer Metrikler
THE	Araştırma kalitesi, uluslararasılık, endüstri	%59	Öğrenci/öğretim üyesi oranı, patent
QS	Akademik/mezun itibari, atıf	%20+	İtibar anketi, uluslararasılık
Scimago	Yayın, patent, sosyal etki	%50+	İnovasyon, açık erişim, kamu politikaları
URAP	Akademik yayın/etki	%100	-
US News	Yayın, atıf, çok atıf alan yayın	%60	Akademik itibar, işbirliği

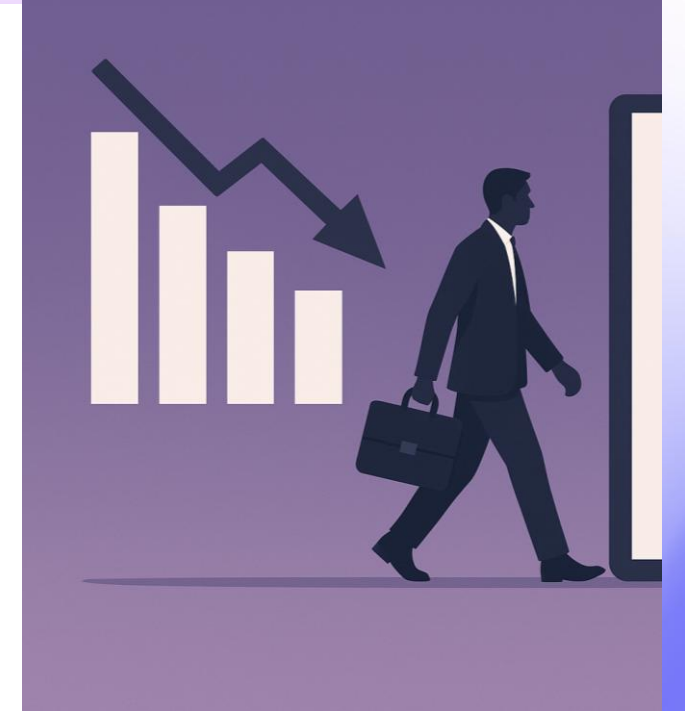
Sıralamaların Sınırlılıkları

- Araştırmalar, sıralamaların hem avantaj hem de dezavantajları olduğunu gösteriyor.
- Avrupa Üniversiteler Birliği (EUA) raporlarına göre:
- Sıralamalar, araştırma odaklı üniversitelere odaklanır ve öğretim kalitesini yeterince yansıtmaz, dolaylı göstergeler kullanılır. (EUA Rankings Report 2011).
- Üniversiteler, sıralamaları iyileştirmek için kaynakları yanlış yönlendirebilir, bu da eğitim-öğretim ve toplumsal katkı gibi alanları zayıflatabilir (EUA Rankings Briefing 2023).
- Sıralamalar, çeşitliliği azaltabilir ve belirli disiplinleri (ör. sosyal bilimler) ihmal edebilir.

Üniversitelerin Sıralamalardan Çekilme Trendleri

- Zürih Üniversitesi, sıralamalardan çekildi; sıralamaların metodolojisinin şeffaf olmadığını ve manipülasyon riski taşıdığını savunuyor.
- Üniversite, bilimsel kalitenin tüm araştırma politikası kararlarında belirleyici faktör olması gerektiğine inandığını belirtiyor.

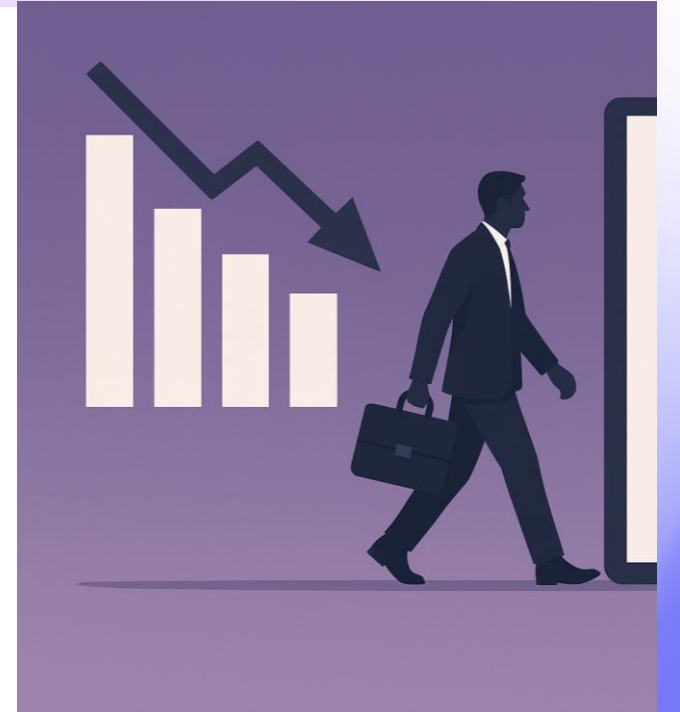
Üniversitelerin Sıralamalardan Çekilme Trendleri

Utrecht Üniversitesi neden sıralamalardan uzaklaşmaya karar verdi?

İşbirliğine öncelik verilmesi : Sıralamalar puanlama ve rekabete çok fazla vurgu yaparken, biz işbirliğine ve Açık Bilime odaklanmak istiyoruz.

Kalitenin karmaşıklığı : Tüm farklı eğitim, araştırma ve etkileriyle bir üniversitenin kalitesini tek bir rakamla ifade etmek neredeyse imkansızdır.

Tartışmalı yöntemler : Araştırmalar, sıralamaların çoğunlukla üniversiteler tarafından kendi bildirilen verilere ve çok şeffaf olmayan bir metodolojiye dayandığını göstermektedir.

Üniversitelerin Hukuk Fakültelerinin Sıralamalardan Çekilme Trendleri

Hukuk Fakültelerinden Çekilen Üniversiteler ve Tarihleri:

1. Yale University (Nov. 16, 2022)
2. Stanford University (Nov. 18, 2022)
3. Harvard University (Nov. 16, 2022)
4. Columbia University (Nov. 18, 2022)
5. University of Pennsylvania (Carey Law School) (Dec. 2, 2022)
6. New York University (Dec. 5, 2022)
7. University of Virginia (Dec. 9, 2022)
8. University of California, Berkeley (Nov. 17, 2022)
9. University of Michigan (Nov. 20, 2022)
10. Duke University (Nov. 21, 2022)
11. Northwestern University (Pritzker School of Law) (Nov. 21, 2022)
12. Georgetown University (Nov. 18, 2022)
13. University of California, Los Angeles (UCLA) (Nov. 22, 2022)
14. University of California, Irvine (Nov. 23, 2022)
15. University of California, Davis (Nov. 28, 2022)
16. University of Washington (Dec. 1, 2022)

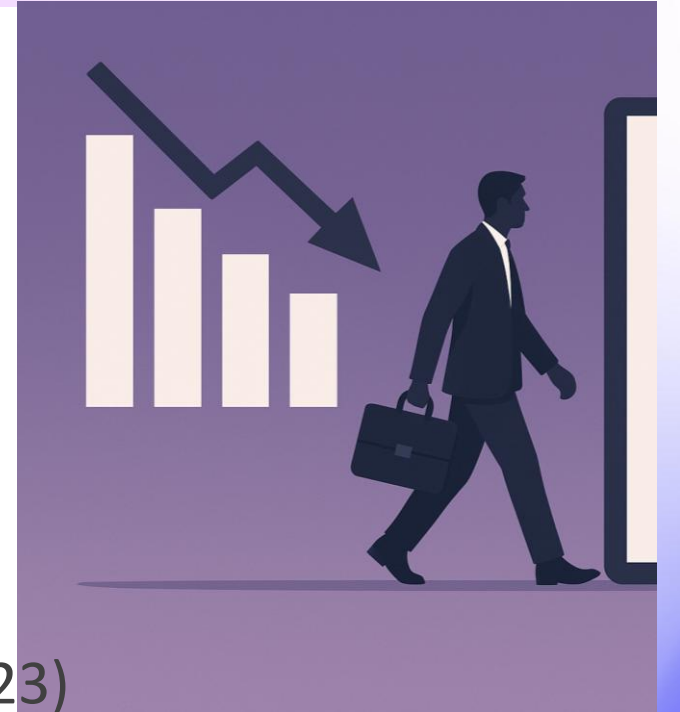
Üniversitelerin Hukuk Fakültelerinden Sıralamalardan Çekilme Nedenleri

- "Kamu yararına çalışmaya vurgu yapan okulları ödüllendirmek yerine, metodoloji onları cezalandırıyor»*
- "US News'in sıralamalarına yaklaşım şekli ve teşvik etme kararları, değerlerimizle veya kamu hizmetine olan bağlılığımızla uyuşmuyor; ayrıca öğrencilerimizi işe alan en iyi hukuk firmalarının, kâr amacı gütmeyen kuruluşların ve hükümet kuruluşlarının, şirketlerin ve diğerlerinin liderlerinin değer verdiği şeylerle de uyuşmuyor»*
- «Öğrenci deneyimine doğrudan harcanıp harcanmadığına bakmaksızın, okulları harcadıkları miktara göre ödüllendirerek yanlış teşvikler yaratıyorlar; mezunların uzun vadeli istihdamı gibi öğrenciler için gerçekten önemli olan sonuçlara öncelik vermiyorlar"*

Üniversitelerin Tıp Fakültelerinin Sıralamalardan Çekilme Trendleri

Tıp Fakültelerinden Çekilen Üniversiteler ve Tarihleri:

- 1.Harvard University (Jan. 17, 2023)
- 2.Columbia University (Jan. 20, 2023)
- 3.Johns Hopkins University (Jan. 28, 2023)
- 4.University of Pennsylvania (Jan. 24, 2023)
- 5.Duke University (Jan. 27, 2023)
- 6.Stanford University (Jan. 23, 2023)
- 7.University of Washington (Jan. 26, 2023)
- 8.Icahn School of Medicine at Mount Sinai (Jan. 24, 2023)
- 9.Washington University in St. Louis (Jan. 26, 2023)
- 10.Cornell University (Weill Cornell Medicine) (Jan. 26, 2023)
- 11.University of Michigan (Jan. 30, 2023)
- 12.University of Chicago (Pritzker School of Medicine) (Jan. 27, 2023)

Üniversitelerin Tıp Fakültelerinden Sıralamalardan Çekilme Nedenleri

- «Eğitimin kalitesinin nesnel bir değerlendirmesi olmaksızın prestij ve itibara vurgu yapılması, tıp alanının geleceğine yönelik vizyonumuzla uyuşmuyor"»
- "Benzer şekilde, yalnızca standart puanlara ve notlara odaklanmak, bütünsel kabul sürecimizi ve çeşitli yaşam deneyimlerinin önemini yansıtmıyor.»
- «Standart test puanları ve prestij vurgusunun **holistik** (duygusal, sosyal ve fiziksel) **eğitim** ve **klinik becerileri** göz ardı etmesi.»
- Pensilvanya Üniversitesi Tıp fakültesi dekanı J. Larry Jameson, "Katılımımızı sonlandırma kararına, bu sıralamaların bazen yanlış veya yanıltıcı olabilecek verilere dayandığı endişesi nedeniyle değil, sıralamaların yanlış şeyleri ölçmesi nedeniyle vardık" dedi.

Sıralamalarda Üniversiteler Tarafından En Sık Yapılan Manipülasyonlar

- Akademik ve işveren anketlerinde 'anket havuzu' genişletilerek tanıtım amaçlı yönlendirme yapılması (QS, THE)
- Öğrenci/öğretim üyesi oranı verilerinin farklı tanımlarla (ör. sadece tam zamanlı personel) raporlanması (THE, QS)
- Yayınların kurum adreslerinin eklenmesiyle kurum performansına yansıtılması (Leiden, Scopus manipülasyonu)
- Endüstri gelirlerinin bağış ve proje olarak gösterilerek abartılması (THE)
- Akademisyenlerin yabancı üniversitelerdeki ikinci adreslerinin de gösterilmesi (özellikle yüksek atıflı yayınlarda)
- Mezun takip verilerinin spekülatif veya örneklem dışı gösterilmesi (QS)
- Açık erişim oranlarının kurum dışı kaynaklarla yapay olarak yükseltilmesi (Leiden)
- Sürdürülebilirlik verilerinde üniversite çapında olmayan uygulamaların kampüs geneline mal edilmesi (GreenMetric)

Columbia Is Ranked No. 2 by 'U.S News.' A Professor Says Its Spot Is Based on False Data.

By [Francie Diep](#) | March 16, 2022

ADVERTISEMENT

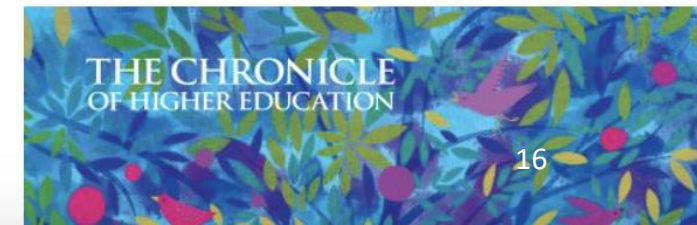
THE CHRONICLE OF HIGHER EDUCATION

Reports you can trust on higher ed's most pressing challenges

[LEARN MORE](#) →

The advertisement features a stack of reports from The Chronicle of Higher Education. The top report is titled "The Future of Diversity Training" and includes the subtitle "Better ways to make your college more inclusive". The cover shows a group of people.

[From the Chronicle Store](#)

A former Columbia student filed a lawsuit July 12 alleging that thousands of students have been harmed by the university's faulty data. Students were deceived by misreported statistics leading to Columbia's ranking, and otherwise wouldn't have applied or paid tuition to the university, according to the complaint.

This is not the first time that university rankings have been embroiled in controversy. Nearly 50 universities have misreported data since 2018, according to U.S. News. Earlier this year, the University of Southern California withdrew its graduate school of education out of the rankings, citing inaccurate data. And in 2021, the former dean of Temple University's business school was convicted of wire fraud for submitting false data ranking the university's online MBA program No. 1 for four consecutive years.

"U.S. News' mission is to provide students with accurate, in-depth data to help them in their school search. We rely on schools to accurately report their data and ask academic officials to verify that data. We will unrank schools if they misreport data that leads to an inflated rank or if their officials fail to substantiate data that U.S. News has reason to believe may be inaccurate," wrote U.S. News in a statement.

Dünyadaki İlk Beş Üniversite ve Sosyal Bilimlerde Öne Çıkma Nedenleri

1. Massachusetts Institute of Technology (MIT) – THE 2025: 1. Sıra

• Çalışmalar:

- MIT'nin Sanat, Beşeri Bilimler ve Sosyal Bilimler Okulu, siyaset bilimi, kadın ve cinsiyet çalışmaları, antropoloji ve sosyoloji gibi alanlarda yenilikçi programlar sunar. Özellikle büyük veri, yapay zeka ve sosyal politikalar üzerine disiplinler arası araştırmalar öne çıkar.
- Araştırma odakları: Teknoloji ve toplum, kentsel planlama, iletişim ve medya çalışmaları.
- Örnek proje: MIT Media Lab, sosyal medya ve dijital iletişimde yenilikçi çözümler geliştiriyor.

• Güçlü Yönler:

- Öğretim ve araştırma ortamında yüksek performans (THE metodolojisi).
- Endüstri iş birlikleri ve yüksek etkili yayınlar (Scopus verilerine dayalı).

Dünyadaki İlk Beş Üniversite ve Sosyal Bilimlerde Öne Çıkma Nedenleri

2. University of Oxford – THE 2025: 2. Sıra

• Çalışmalar:

- Oxford'un Sosyal Bilimler Bölümü, özellikle Felsefe, Siyaset ve Ekonomi (PPE) programıyla ünlüdür. Çevre değişikliği, yoksulluk, siber suç, sosyal eşitsizlik ve göç gibi konuları ele alır.
- Araştırma odakları: Büyük veri, gelecek şehirler, kaynak yönetimi ve küresel ekonomik performans.
- Örnek proje: Oxford Martin School, iklim değişikliği ve sosyal politikalar üzerine disiplinler arası çalışmalar yürütüyor.

• Güçlü Yönler:

- Akademik itibar ve politika oluşturma etkisi (örneğin, PPE mezunları arasında çok sayıda dünya lideri var).
- Yüksek atıf oranları ve uluslararası iş birlikleri.

Dünyadaki İlk Beş Üniversite ve Sosyal Bilimlerde Öne Çıkma Nedenleri

3. Stanford University – THE 2025: 3. Sıra

• Çalışmalar:

- Stanford'un Beşeri Bilimler ve Bilim Okulu, sosyoloji, siyaset bilimi ve iletişim çalışmalarıyla tanınır. Davranışsal ekonomi ve sosyal ağ analizinde liderdir.
- Araştırma odakları: Sosyal hareketler, dijital toplum ve kamu politikaları.
- Örnek proje: Stanford Social Innovation Review, sosyal girişimcilik ve yönetim üzerine etkili yayınlar sunar.

• Güçlü Yönler:

- Araştırma kalitesi ve endüstri bağlantıları (Silikon Vadisi ile iş birliği).
- Yüksek etkili yayınlar ve öğretim ortamı.

Dünyadaki İlk Beş Üniversite ve Sosyal Bilimlerde Öne Çıkma Nedenleri

4. Harvard University – THE 2025: 4. Sıra

• Çalışmalar:

- Harvard'ın Sanat ve Bilim Fakültesi, sosyal bilimlerde 113 araştırmacıyla liderdir (Research.com D-index). Sosyoloji, siyaset bilimi, kriminoloji ve ekonomi alanlarında güçlüdür.
- Araştırma odakları: Sosyal eşitsizlik, kamu sağlığı ve küresel yönetim.
- Örnek proje: Harvard Kennedy School, kamu politikası ve liderlik üzerine etkili araştırmalar yürütüyor.

• Güçlü Yönler:

- Atıf yoğunluğu (D-index: 6286) ve geniş akademik ağ.
- Mezunlarının küresel etkisi (örneğin, politika ve iş dünyasında liderler).

• Uluslararasılaşma: Çok kültürlü kampüs ve uluslararası projeler.

Dünyadaki İlk Beş Üniversite ve Sosyal Bilimlerde Öne Çıkma Nedenleri

5. London School of Economics and Political Science (LSE) – THE 2025: 9. Sıra

• Çalışmalar:

- LSE, ekonomi, siyaset bilimi ve sosyoloji alanlarında uzmanlaşmıştır. Sosyal politika ve yönetim üzerine yoğunlaşır.
- Araştırma odakları: Küresel eşitsizlik, finansal piyasalar ve toplumsal cinsiyet.
- Örnek proje: LSE Inequality Platform, sosyal eşitsizlik üzerine veri odaklı çalışmalar sunar.

• Güçlü Yönler:

- Akademik itibar ve işveren algısı (QS metodolojisi).
- Yoğun atıf oranları ve uluslararası iş birlikleri.

Results

Fields

Institutions

Compare

Methodology

University Rankings Results - Main Results

Shanghai 2024

TOP

- 1 Harvard
 - 2 Stanford
 - 3 MIT
 - 4 Cambridge
 - 5 UC Berkeley
- Switzerland
- 21 ETHZ
 - 55 EPFL
 - 58 UNIGE

Times 2025

TOP

- 1 Oxford
 - 2 MIT
 - 3 Harvard
 - 4 Princeton
 - 5 Cambridge
- Switzerland
- 11 ETHZ
 - 32 EPFL
 - 104 Bern

QS 2025

TOP

- 1 MIT
 - 2 Imperial
 - 3 Oxford
 - 4 Harvard
 - 5 Cambridge
- Switzerland
- 7 ETHZ
 - 26 EPFL
 - 109 UZH

Leiden 2024

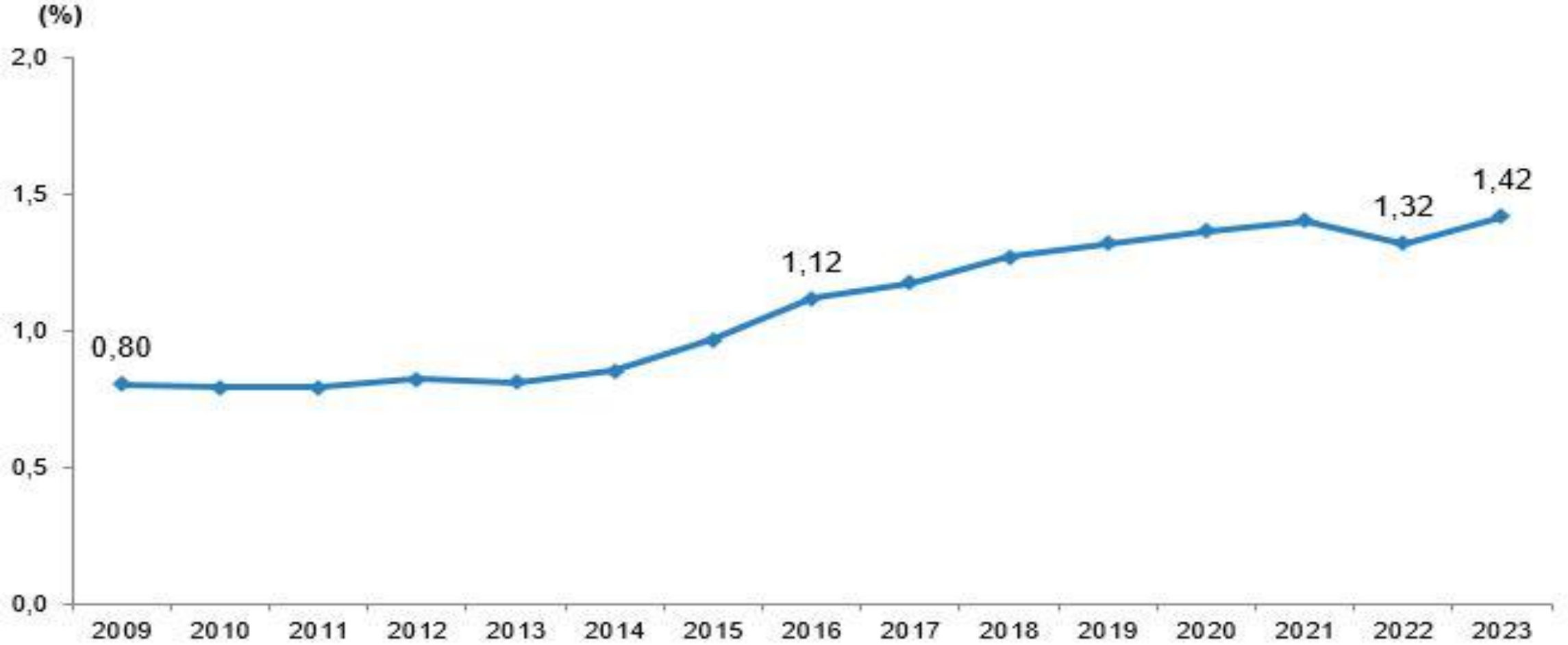
TOP

- 1 Princeton
 - 2 MIT
 - 3 Harvard
 - 4 Stanford
 - 5 Caltech
- Switzerland
- 15 EPFL
 - 16 ETHZ
 - 105 UZH

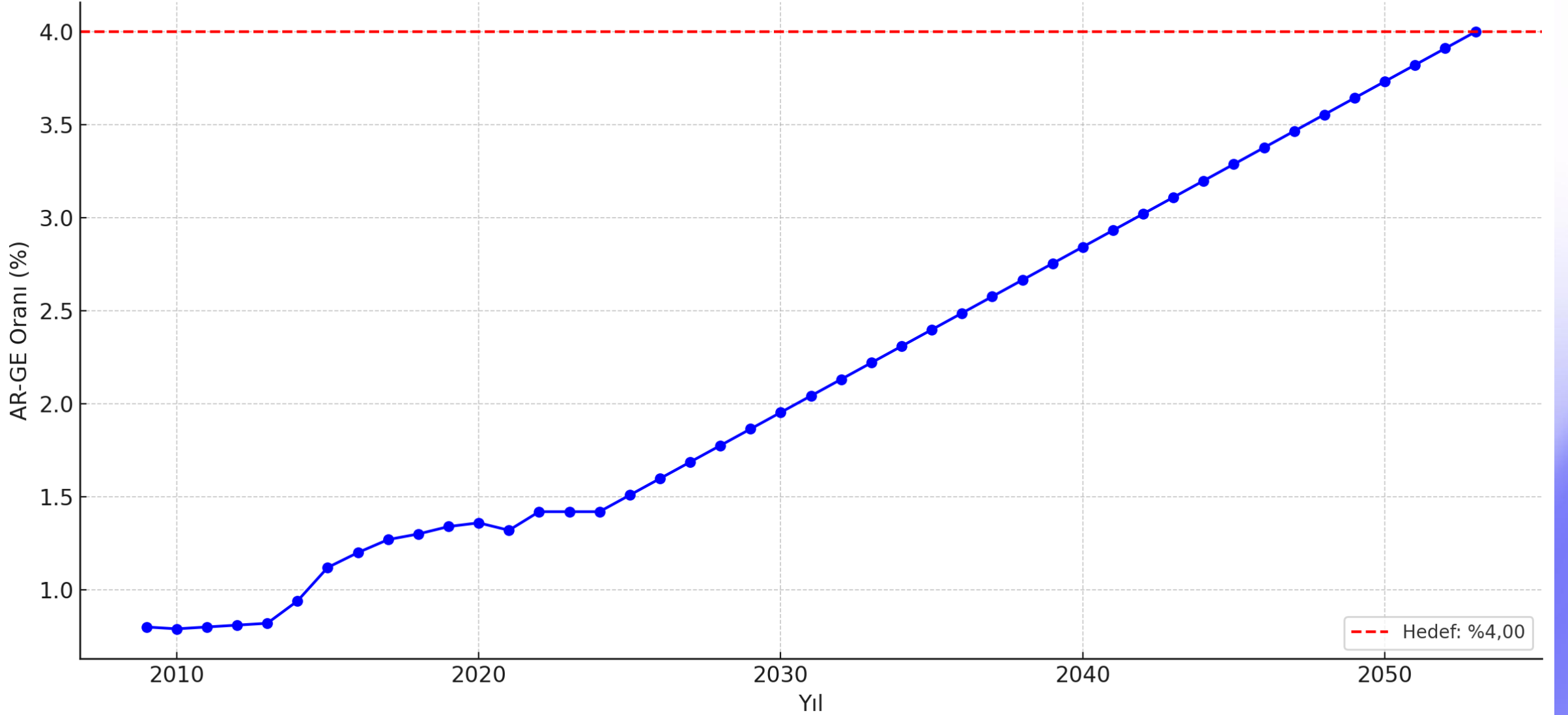
	C9 League (Çin)	Project 5-100 (Rusya)	Vision 2030 (Suudi Arabistan)	BK21 (Güney Kore)	IoE (Hindistan)
Başlangıç Yılı	2009	2013	2016	1999	2018
Ana Hedef	Küresel elit üniversiteler yaratmak	En az 5 üniversitenin ilk 100'e girmesi	İlk 200'e en az 5 üniversite	Araştırma üniversitelerini güçlendirme	İlk 500'e 20 üniversite
Devlet Desteği	Yüksek ve sürekli	Dönemsel ve sınırlı	Yüksek petrol fonlu	Aşamalı ve sürekli	Seçici fonlama
Bütçe	Milyarlarca yuan	1 milyar \$ ile hedefe yönelik.	Yüksek ama belirsiz bütçe	2 milyar \$ ile uzun vadeli	1.2 milyar \$
Sıralama Başarısı	Tsinghua ve Peking ilk 25'te	Kısmi başarı, QS/THE'de yükseliş	KAUST, King Saud yükselişte	KAIST, POSTECH, Seoul Nat. önde	IISc, IIT Bombay yükseliyor
Devam Durumu	Devam ediyor	2020 sonrası Priority 2030'a dönüştü	Devam ediyor	4. faz yürürlükte	Devam ediyor
Öne Çıkan Üniversiteler	Tsinghua, Peking, SJTU, USTC	HSE, MIPT, ITMO, Tomsk	KAUST, King Saud Univ.	KAIST, POSTECH, SNU	IIT Bombay, IISc
Eleştiriler	Aşırı elitleşme, bölgesel eşitsizlik	Yüzeysel başarı, kısa vadeli sıralama odaklı	Yabancı akademisyen bağımlılığı, iç reformlar	Yayın baskısı, eğitim kalitesine gölge düşebilir	Eşitsizlik yaratabilecek seçici destek

2053 ufkunda en az 5 üniversitemizin dünyanın ilk 100 üniversitesi arasında yer alması, ülkemizin küresel yenilik endeksi içinde ilk 10 ülke arasına girmesi ve Ar-Ge harcamalarının milli gelirdeki payının yüzde 4 düzeyine yükselmesi hedeflenmektedir.

Türkiye AR-GE Harcamalarının GSYH'ye Oranı (2009-2053 Projeksiyonu)

Türk Üniversitelerinin Sıralamalardaki Durumu

Endeks	ODTÜ	İTÜ	SABANCI	KOÇ	BİLKENT	BOĞAZIÇI	SDÜ
URAP	424	404	741	605	614	592	916
QS	285	326	601-650	401	477	418	1201-1400
THE	401-500	501-600	351-400	301-350	601-800	501-600	801-1000
THE Impact	401-600	101-200	301-400	201-300	601-800	401-600	801-1000
US News	456	413	499	288	614	548	777

Sosyal Bilimler Fakültelerinin Rolü

- Akademik itibar (QS, THE), uluslararasılaşma (QS, THE), toplumsal etki (THE Impact) ve disiplinler arası inovasyon (URAP, GII) yoluyla sıralama yükselişini destekler.
- 2025'te yükseköğretime 487 milyar TL, TÜBİTAK Ar-Ge'ye 63,5 milyar TL; araştırma üniversitelerine tahmini 20-30 milyar TL (üniversite başına 0,8-1,3 milyar TL). Sosyal bilimlere özel fon belirsiz; mühendislik öncelikli.
- Sosyal bilimlerde uluslararası akademisyen, yüksek etkili yayın ve küresel proje eksikliği.

Sosyal Bilimlerin Katkıları

ODTÜ	İTÜ	SABANCI	KOÇ	BİLKENT
Uluslararası öğrenci oranı (%5+), TÜBİTAK projeleri, İngilizce eğitim.	Mühendislik-sosyal bilim entegrasyonu, uluslararası projeler.	Disiplinler arası eğitim (Bölüm değil, program yapısı), İngilizce eğitim, yüksek istihdam oranı (%97)	Uluslararası akademisyen oranı yüksek (%10+), disiplinler arası araştırma merkezleri, İngilizce eğitim.	Uluslararası öğretim kadrosu (40+ ülkeden akademisyen), İngilizce eğitim, yüksek yayın oranı

Sosyal Bilimler Fakültelerinin Diğer Fakültelelere Üstünlüğü

1. Akademik İtibar ve İşveren Algısında Güçlü Katkı

- **Üstünlük:** Sosyal bilimler, QS'de akademik itibar (%40) ve işveren itibarı (%10), THE'de ise öğretim ve araştırma itibarı (%60) gibi öznel ölçütlerde yüksek etkiye sahiptir. Siyaset bilimi, ekonomi ve kamu politikası gibi alanlar, mezunlarının küresel ve yerel liderlik pozisyonlarındaki başarısıyla üniversite itibarını artırır.
- **Örnek:** Oxford'un Felsefe, Siyaset ve Ekonomi (PPE) programı, dünya liderleri ve CEO'lar yetiştirerek QS ve THE'de itibar puanını yükseltir. Koç Üniversitesi'nin işletme ve Sabancı Üniversitesi'nin siyaset bilimi programları, Türkiye'de işveren algısını güçlendiriyor.
- **Türkiye'de Durum:** ODTÜ'nün siyaset bilimi ve Koç'un psikoloji programları, yerel itibar oluşturuyor, ancak küresel tanınırlık sınırlı. Boğaziçi ve Bilkent'in uluslararası ilişkiler çalışmaları, iş piyasasında talep görüyor.
- **Avantaj:** Sosyal bilimler, diğer disiplinlere (örneğin, mühendislik) kıyasla daha az maddi yatırım gerektirerek itibar odaklı sıralamalarda hızlı etki yaratabilir.

Sosyal Bilimler Fakültelerinin Diğer Fakülteleere Üstünlüğü

2. Toplumsal ve Çevresel Etkiye Katkı

Üstünlük: Sosyal bilimler, THE Impact Rankings'te Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'ne (SDG) yönelik projelerle (eğitim, eşitsizlik, adalet, barış) üniversitelerin toplumsal etkisini artırır. Greenmetric'te çevre politikaları ve sürdürülebilirlik projelerine destek sağlar.

Örnek: Stanford'un Social Innovation Review dergisi, sosyal girişimcilikle THE Impact'te yüksek puan getiriyor. Hacettepe'nin eğitim bilimleri ve ODTÜ'nün kentsel çalışmaları, Türkiye'de SDG projelerine katkı sunuyor (ODTÜ Greenmetric'te 38.).

Türkiye'de Durum: Sabancı'nın İstanbul Politikalar Merkezi (çevre ve sosyal politika) ve Ankara Üniversitesi'nin iletişim çalışmaları, toplumsal etkiyi güçlendiriyor. Ancak, mühendislik odaklı projeler (örneğin, İTÜ'nün enerji araştırmaları) daha fazla fon alıyor.

Avantaj: Sosyal bilimler, düşük maliyetle (laboratuvar yatırımı gerektirmiyor) toplumsal etki odaklı sıralamalarda hızlı yükseliş sağlar; Türkiye'nin 2053 yeşil dönüşüm hedefiyle uyumludur.

Sosyal Bilimler Fakültelerinin Diğer Fakültelelere Üstünlüğü

3. Uluslararasılaşma ve İş Birliklerinde Esneklik

Üstünlük: Sosyal bilimler, uluslararası öğrenci ve akademisyen çekimi (QS %10, THE %7,5) ile küresel sorunlar (göç, iklim, eşitsizlik) üzerine iş birliklerini kolaylaştırır. Dil bariyeri düşük (İngilizce yayınlar yaygın) ve kültürler arası çalışmalara uygun.

Örnek: LSE'nin %70 yabancı öğrenci oranı ve Oxford Martin School'un küresel projeleri, uluslararasılaşma puanını artırıyor. Koç'un Göç Araştırmaları Merkezi ve Bilkent'in uluslararası ilişkiler programları, uluslararası öğrencileri çekiyor.

Türkiye'de Durum: Türkiye'nin 300.000 yabancı öğrenci hedefi başarıldı; Sabancı ve Bilkent'in İngilizce sosyal bilim programları bu alanda etkili. Ancak, uluslararası akademisyen oranı (%5'ten az) düşük.

Avantaj: Sosyal bilimler, mühendislik veya sağlık bilimlerine kıyasla daha az altyapı gerektirerek uluslararası iş birliklerini hızlandırır.

Sosyal Bilimler Fakültelerinin Diğer Fakültelelere Üstünlüğü

4. Disiplinler Arası İnovasyonda Kolay Entegrasyon

Üstünlük: Sosyal bilimler, mühendislik, yapay zeka, sağlık ve çevre bilimleriyle entegre edilerek yenilikçi çözümler üretir (örneğin, yapay zeka etiği, davranışsal ekonomi). Bu, Küresel Yenilik Endeksi (GII) ve URAP'ta uluslararası iş birliği (%10) puanlarını artırır.

Örnek: MIT'nin teknoloji-toplum araştırmaları ve Stanford'un davranışsal ekonomi çalışmaları, inovasyon kapasitesini güçlendiriyor. İTÜ'nün teknoloji yönetimi ve ODTÜ'nün kentsel çalışmaları, disiplinler arası potansiyel taşıyor.

Türkiye'de Durum: Sabancı'nın işletme ve Koç'un psikoloji araştırmaları, teknolojiyle entegre oluyor, ancak ölçek küçük. Türkiye, GII 2023'te 37. sırada; sosyal bilimlerin katkısı sınırlı.

Avantaj: Sosyal bilimler, laboratuvar yatırımı olmadan disiplinler arası projelerle inovasyonu destekler; 2053 GII ilk 10 hedefi için kritik.

Sosyal Bilimler Fakültelerinin Diğer Fakülteleere Üstünlüğü

5. Düşük Maliyetle Yüksek Etki Potansiyeli

Üstünlük: Sosyal bilim araştırmaları, mühendislik veya sağlık bilimlerindeki pahalı laboratuvarlar ve ekipmanlara kıyasla daha düşük maliyetlidir. Teorik ve veri odaklı çalışmalar (örneğin, anketler, sosyal medya analizi) ile yüksek etkili yayınlar üretilebilir.

Örnek: LSE'nin ekonomi yayınları, düşük maliyetle Q1 dergilerde yer alıyor. Koç ve Sabancı'nın sosyal bilim projeleri, TÜBİTAK fonlarıyla etkili oluyor.

Türkiye'de Durum: 2025'te araştırma üniversitelerine tahmini 20-30 milyar TL ayrılıyor (üniversite başına 0,8-1,3 milyar TL); sosyal bilimlere özel fon belirsiz. Mühendislik ve sağlık bilimleri daha fazla pay alıyor.

Avantaj: Sosyal bilimler, sınırlı bütçeyle (örneğin, üniversite başına 100 milyon TL) QS, THE ve URAP'ta itibar ve atıf artışı sağlayabilir.

Sosyal Bilimler Fakültelerinin Diğer Fakülteleere Üstünlüğü

6. Politika ve Toplum Üzerinde Doğrudan Etki

Üstünlük: Sosyal bilimler, politika oluşturma, toplumsal değişim ve kamuoyu şekillendirmede doğrudan rol oynar. Bu, THE Impact ve QS işveren itibarı gibi sıralamalarda dolaylı katkı sağlar.

Örnek: Harvard Kennedy School'un kamu politikası araştırmaları, küresel politikaları etkiliyor. ODTÜ'nün siyaset bilimi ve Hacettepe'nin eğitim bilimleri çalışmaları, Türkiye politikalarına yön veriyor.

Türkiye'de Durum: Ankara Üniversitesi'nin iletişim ve Bilkent'in uluslararası ilişkiler araştırmaları, yerel politikalar için önemli, ancak küresel etki sınırlı.

Avantaj: Sosyal bilimler, doğa bilimlerine kıyasla daha hızlı toplumsal etki yaratır; Türkiye'nin 2053 toplumsal refah hedefleriyle uyumludur.

Kurumsal Stratejik Öneriler

- Q1 yayın oranını artırmak için yayın teşvik mekanizmaları geliştirilmeli.
- Uluslararası ortak yayın ve projeler için özel fonlar oluşturulmalı.
- Yabancı akademisyen ve doktora öğrencisi oranını artıracak burs ve kadro politikaları geliştirilmeli.
- Açık erişim politikaları ve atıf stratejileri ile görünürlük desteklenmeli.
- Fakülteler ve enstitüler sıralama metriklerine göre yıllık performans değerlendirmeleri yapmalı.
- Akademik İngilizce yazım ve yayın koçluğu merkezleri kurulmalı.
- Üniversite-sanayi iş birlikleri, THE'nin endüstri geliri kriterini destekleyecek şekilde güçlendirilmeli.
- Kurumsal veri yönetimi sistemi ile sıralama endekslerine yönelik veri takibi yapılmalı.
- Ulusal başarılar kadar uluslararası indekslere odaklanan strateji belgeleri oluşturulmalı.

Yüksek Puan Stratejileri

URAP: Q1/Q2 dergilerde yayın artışı, doktora programlarını güçlendirme.

QS: Uluslararası akademisyen oranı artışı, mezunların iş piyasası etkisi.

THE: Sanayi ile Ar-Ge projeleri, atıf alan yayınlar.

US News: Araştırma itibarını global tanıtma, atıf oranını artırma.

THE Impact: SDG odaklı projeler, toplumsal katkı çalışmaları.

Greenmetric: Sürdürülebilir altyapı, yenilenebilir enerji projeleri.

Leiden: Yüksek etkili dergilerde yayın, uluslararası iş birlikleri.

Genel: Sanayi entegrasyonu, uluslararası iş birlikleri, Ar-Ge yatırımları.

Endeksler İçin Veri Toplama ve Giriş Stratejileri

Merkezi Veri Yönetim Sistemi Kurulmalı

- Kurumsal ölçekte tüm akademik faaliyetlerin (yayın, proje, patent, mezun verisi) tek havuzda toplanacağı entegre bir bilgi sistemi oluşturulmalı.

Veri Takvimine Uyumlu Süreç Takibi

- Her endeksin veri gönderim tarihleri ve içerik tipleri bellidir.

Manuel Girilen Verilerin Doğruluğu Sağlanmalı

- THE & QS gibi endekslerde bazı veriler kurumlarca manuel girilir: Öğretim üyesi sayısı, Uluslararası öğrenci oranı, Endüstri geliri, Eğitim dili

Yayın ve Atıf Verilerinin Otomatik Takibi

- Akademik birimlere Q1 yayın, atıf, H-indeksi gibi metrikler aylık bazda raporlanmalı. Yayınlarda kurum adı ve İngilizce eşleşmeleri standartlaştırılmalı.

Anket Geri Dönüş Stratejisi Geliştirilmeli

İletişim ve Tanıtım Entegre Edilmeli

- Web sitesi güncelliği, sosyal medya etkileşimi ve İngilizce içerik sıralama algoritmalarını etkiler.

Sıralama Farkındalığı Eğitimi

- Akademik ve idari personele sıralamaların ne ölçtüğü, hangi verilerin etkili olduğu konusunda düzenli eğitim ve atölyeler düzenlenmeli.

Endekslerde Veri Girişi

Endeks	Otomatik Veriler	Manuel Girişler
QS	Yayın, atıf (Scopus)	Fakülte/öğrenci oranı, uluslararası oran, işveren anketi
THE	Atıf, yayın, iş birlikleri (Scopus)	Gelir, öğrenci sayısı, mezun oranı
ARWU	Ödül, yayın (Nature, Nobel, Turing)	Yok – tamamen veri odaklı
Leiden	Atıf, yayın, açık erişim (WoS)	Yok – otomatik veri analitiği
URAP	Atıf, yayın (WoS)	Yok – hesaplamalı skor
THE Impact	SDG göstergeleri, Elsevier verileri	Kurumsal Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SDG) faaliyet raporları
THE Interdisciplinary	Disiplinler arası yayın & atıf (Scopus)	Üniversitenin disiplinlerarası politikası, yönlendirmesi, ödüllendirmesi, terfi parametresi gibi bilgiler

Sosyal Bilimler Fakülteleri Yöneticileri İçin Sıralama Stratejileri

1. Kısa Vadeli Stratejiler (1-2 Yıl)

1.1. Akademik İtibar ve İşveren Algısını Güçlendirme

- **Eylem:** Uluslararası sempozyumlar, webinarlar ve çalıştaylar düzenleyin (örneğin, göç, iklim değişikliği, toplumsal cinsiyet). Koç ve Sabancı'nın işletme, ODTÜ'nün siyaset bilimi alanlarında lider konumunu vurgulayın.
- **Hedef:** QS akademik itibar (%40) ve işveren itibarı (%10) puanlarını artırın.
- **Örnek:** Bilkent'in uluslararası ilişkiler sempozyumları, küresel akademisyen anketlerinde tanınırlığı yükseltebilir.
- **Bütçe:** Üniversite başına 10 milyon TL (konferans, davetli konuşmacılar).

Sosyal Bilimler Fakülteleri Yöneticileri İçin Sıralama Stratejileri

1. Kısa Vadeli Stratejiler (1-2 Yıl)

1.2. Yüksek Etkili Yayınları Artırma

- Eylem:** Q1/Q2 sosyal bilim dergilerinde (örneğin, *American Sociological Review*, *Journal of Politics*) yayın için akademisyenlere TÜBİTAK benzeri ek primler (örneğin, yayın başına 50.000 TL) sağlayın. Hacettepe'nin eğitim bilimleri ve Ankara'nın iletişim yayınlarını hedefleyin.
- Hedef:** URAP makale (%21) ve atıf (%21), THE atıf (%30) puanlarını artırın.
- Örnek:** ODTÜ'nün kentsel çalışmalar yayınları, disiplinler arası dergilerde çoğaltılabilir.
- Bütçe:** Üniversite başına 20 milyon TL (prim, editörlük desteği).

Sosyal Bilimler Fakülteleri Yöneticileri İçin Sıralama Stratejileri

1. Kısa Vadeli Stratejiler (1-2 Yıl)

1.3. Uluslararasılaşma için Hızlı Adımlar

- Eylem:** İngilizce sosyal bilim programlarını artırın (Sabancı ve Bilkent'in mevcut modelini yaygınlaştırın). Kısa süreli değişim programları ve çevrimiçi derslerle uluslararası öğrencileri çekin.
- Hedef:** QS ve THE uluslararası öğrenci/akademisyen oranı (%10, %7,5) puanlarını yükseltin.
- Örnek:** Koç'un Göç Araştırmaları Merkezi, uluslararası öğrenci projelerine açılabilir.
- Bütçe:** Üniversite başına 15 milyon TL (burs, pazarlama).

Sosyal Bilimler Fakülteleri Yöneticileri İçin Sıralama Stratejileri

2. Orta Vadeli Stratejiler (3-5 Yıl)

2.1. Disiplinler Arası Araştırma Merkezleri Kurma

- Eylem:** Teknoloji-toplum entegrasyonlu merkezler kurun (örneğin, yapay zeka etiği, dijital medya). İTÜ'nün teknoloji yönetimi ve Koç'un psikoloji araştırmalarını model alın.
- Hedef:** URAP uluslararası iş birliği (%10), THE araştırma (%30) ve GII inovasyon puanlarını artırın.
- Örnek:** MIT'nin Media Lab benzeri bir merkez, sosyal bilimleri mühendislikle entegre edebilir.
- Bütçe:** Üniversite başına 50 milyon TL (altyapı, personel).

Sosyal Bilimler Fakülteleri Yöneticileri İçin Sıralama Stratejileri

2. Orta Vadeli Stratejiler (3-5 Yıl)

2.2. Uluslararası Akademisyen Çekimi

- Eylem:** Çin'in "Thousand Talents" modeliyle sosyal bilimlerde tanınmış akademisyenlere rekabetçi maaşlar (örneğin, aylık 10.000 \$) ve vize kolaylığı sunun. Bilkent'in uluslararası kadrosunu (40+ ülke) genişletin.
- Hedef:** QS ve THE uluslararası görünüm puanlarını artırın.
- Örnek:** LSE'nin %70 yabancı akademisyen oranı, küresel etkiyi güçlendiriyor.
- Bütçe:** Üniversite başına 30 milyon TL (maaş, lojman).

Sosyal Bilimler Fakülteleri Yöneticileri İçin Sıralama Stratejileri

2. Orta Vadeli Stratejiler (3-5 Yıl)

2.3. SDG Odaklı Toplumsal Etki Projeleri

- Eylem:** THE Impact Rankings için SDG projeleri (eşitsizlik, adalet, eğitim) başlatın. Hacettepe'nin eğitim bilimleri ve Sabancı'nın sosyal politika projelerini küresel ölçeğe taşıyın.
- Hedef:** THE Impact'te Türkiye'yi 101-200 bandından ilk 50'ye taşıyın.
- Örnek:** ODTÜ'nün çevre politikaları, Greenmetric'te 38. sırayı destekliyor.
- Bütçe:** Üniversite başına 20 milyon TL (proje, saha çalışması).

Sosyal Bilimler Fakülteleri Yöneticileri İçin Sıralama Stratejileri

3. Uzun Vadeli Stratejiler (5-10 Yıl)

3.1. Sosyal Bilim Doktora Programlarını Güçlendirme

- **Eylem:** Sosyal bilimlerde doktora kontenjanlarını artırın ve uluslararası öğrenciler için tam burslar sağlayın (örneğin, yıllık 50.000 TL/öğrenci). Ankara ve ODTÜ'nün doktora programlarını model alın.
- **Hedef:** URAP doktora mezun puanı (%11) ve genel araştırma kapasitesini artırın.
- **Örnek:** Harvard Kennedy School'un doktora mezunları, küresel politikaları etkiliyor.
- **Bütçe:** Üniversite başına 40 milyon TL (burs, mentorluk).

Sosyal Bilimler Fakülteleri Yöneticileri İçin Sıralama Stratejileri

3. Uzun Vadeli Stratejiler (5-10 Yıl)

3.2. Küresel Politika Etkisi Oluşturma

- Eylem:** İklim, göç ve eşitsizlik gibi küresel sorunlara yönelik araştırma merkezleri kurun (örneğin, Oxford Martin School benzeri). Sabancı ve Bilkent'in siyaset bilimi çalışmalarını uluslararası raporlara dönüştürün.
- Hedef:** QS ve THE'de araştırma itibarı ve atıf puanlarını artırın.
- Örnek:** Koç'un göç araştırmaları, BM raporlarına katkı sağlayabilir.
- Bütçe:** Üniversite başına 60 milyon TL (merkez, uluslararası iş birliği).

Sosyal Bilimler Fakülteleri Yöneticileri İçin Sıralama Stratejileri

3. Uzun Vadeli Stratejiler (5-10 Yıl)

3.3. Kalite Güvencesi

- Eylem:** Sosyal bilimler fakültelerinin akreditasyonunu tamamlayın (Koç ve Boğaziçi hariç çoğu araştırma üniversitesi akredite). Eğitim kalitesini uluslararası standartlara (örneğin, EUA) uyumlu hale getirin.
- Hedef:** THE eğitim puanı (%30) ve genel itibar artışı.
- Örnek:** ODTÜ ve İTÜ'nün akreditasyonu, sıralamalarda dolaylı katkı sağlıyor.
- Bütçe:** Üniversite başına 5 milyon TL (değerlendirme, danışmanlık).

Endekslerle İlişkili SDÜ Performans Politikaları Özeti

Strateji / Uygulama	İlişkili Endeks(ler)	Açıklama
Q1-Q2 dergilerde yayınlara yüksek puan verilmesi	THE, QS, ARWU, Leiden, URAP	Akademik yayınların kalite düzeyi, endekslerdeki en önemli metriklerden biridir.
Açık erişim yayın desteği	Leiden, THE Impact	Açık erişim Leiden sıralamasında ölçülür; ayrıca THE Impact'te şeffaflık ve erişilebilirlik öne çıkar.
Uluslararası iş birliği ile yapılan yayınlara ekstra katsayı uygulanması	THE, QS, Leiden	Uluslararasılaşma ve ortaklık, doğrudan sıralamalarda puan kazandıran göstergelerdendir.
Patent, faydalı model ve endüstriyel tasarıma yönelik teşvikler	THE, U-Multirank, QS	Endüstri geliri, yenilik ve girişimcilik kriterlerine katkı sağlar.
Proje yönetimi (TÜBİTAK, AB, sanayi projeleri) için puan verilmesi	THE, QS, THE Impact	Endüstri ilişkileri ve Ar-Ge kapasitesi sıralamalarda yükselme sağlar.
Web of Science / Scopus doğrulama sistemiyle Q sınıflamasına dayalı puanlama	THE, QS, ARWU	Yayın etkisi ve kalite ölçümlerinde Q sınıflandırmaları doğrudan kullanılır.
Sanatsal etkinlik, kitap yazımı ve editörlüğüne verilen puanlar	THE Impact, U-Multirank	Sosyal-sanat alanlarına katkılar THE Impact'in kültürel katılım göstergeleriyle örtüşür.
Atıf puanlaması	QS, THE, ARWU, URAP	Atıf sayısı tüm sıralamalarda önemli bir kalite göstergesidir.
Yabancı akademisyenlerin daveti (misafir öğretim üyeleri)	QS, THE	Uluslararası akademik çeşitlilik QS ve THE sıralamalarında doğrudan etkili.
Mentörlük ve yapay zekâ modelleme desteği gibi bilimsel destek hizmetleri	THE Interdisciplinary, QS	Disiplinler arası ve teknik destekler modern sıralamalarda değer kazanmaktadır.
Lisansüstü mezunlara danışmanlık ödülleri	QS (mezun başarıları), THE	Mezun başarısı ve öğretim kalitesi ile ilgili göstergelere dolaylı katkı sağlar.
Akreditasyon sürecine katılım ve kalite odaklı ders verme puanları	U-Multirank, THE	Kalite güvencesi ve eğitimde sürekli iyileştirme stratejisiyle doğrudan ilişkilidir.

Endekslerle İlişkili SDÜ Ödül Yönergesi Özeti

Ödül Türü / Ölçüt	İlişkili Endeks(ler)	Açıklama
Akademik Performans Ödülü	QS, THE, ARWU, URAP, Leiden	Yayın kalitesi, hacmi ve çeşitliliği birçok endekste temel göstergedir.
En Yüksek Atıf Ödülü	QS, THE, ARWU, URAP, Leiden	Atıf sayısı, özellikle QS ve THE için sıralama skorunu doğrudan etkiler.
35 yaş altı ayrı değerlendirme	QS (genç akademisyen etkisi)	Genç akademisyen teşviki, uzun vadeli sıralama başarısını artırır.
Akademik Danışmanlık Ödülü	QS, THE	Öğrenci memnuniyeti, öğretim kalitesi ve mezun başarısına katkı sağlar.
Eğitim-Öğretim Yöntem ve Teknikleri Ödülü	U-Multirank, THE	Eğitim kalitesi ve öğrenci geribildirimleri sıralamalarda değerlendirilir.
Toplumsal Katkı Ödülü	THE Impact, U-Multirank	Sürdürülebilir kalkınma hedeflerine (SDG) yönelik sosyal sorumluluk projelerini teşvik eder.
Kadın Araştırmaları Teşvik Ödülü	Leiden, THE Impact	Cinsiyet eşitliği göstergeleri sıralamalarda yer alır (özellikle SDG 5).

Sonuç

- Sosyal bilimler fakülteleri, QS, THE ve URAP sıralamalarında yükselmek için akademik itibar, toplumsal etki, uluslararasılaşma ve disiplinler arası inovasyon üstünlüklerini kullanabilir.
- Koç, Hacettepe, ODTÜ, Ankara, İTÜ, Sabancı ve Bilkent'in sosyal bilimlerdeki güçlü alanları (iktisat, siyaset bilimi, sosyoloji, eğitim, iletişim), bu stratejilerle 2053 hedeflerine katkı sağlayabilir.
- Ancak, sosyal bilimlere özel fon artırılmalı (2-3 milyar TL önerilir). YÖKAK akreditasyonu gibi geçmiş taleplerinizle uyumlu olarak, kalite güvencesi de sıralama başarısını destekleyecektir.

Dinlediğiniz için teşekkür ederim

Serdal Terzi
serdalterzi@gmail.com